

Translatørforeningen

Translatørforeningens kommentar til behovet for kvalificeret oversættelse og tolkning

Den 1. april 2019 trådte en ny tolkeordning på retsområdet i kraft, hvorunder en privat virksomhed leverer fremmedsprogstolkning og -oversættelse til alle institutioner under Justitsministeriet og Udlændinge- og Integrationsministeriet. Den private virksomhed har fra første færd haft store vanskeligheder med at levere tolke med de nødvendige kvalifikationer, og mange har med rette spurgt, hvorfor det er gået så galt.

Udvanding af sproguddannelser

Igennem flere år er sproguddannelserne med specialisering inden for oversættelse og tolkning på universiteterne og handelshøjskolerne blevet udvandet og beskåret, og i dag er alle sproguddannelser på Copenhagen Business School (CBS) lukket, mens der på Aarhus Universitet kun udbydes fagsprogs- og tolkeuddannelse i engelsk, tysk, fransk og spansk.

Indtil 2016 kunne personer, der havde bestået en kandidateksamen (cand.ling.merc. eller cand.interpret.) fra Aarhus Universitet eller CBS eller den særlige translatøreksamen, opnå den beskyttede titel af statsautoriseret translatør og tolk. Den 26. maj 2015 vedtog Folketinget at ophæve lov om translatører og tolke med virkning fra 1. januar 2016. Dermed forsvandt muligheden for at opnå statsautorisation som translatør og tolk. Samtidigt forsvandt begrebet "translatør og tolk" som en beskyttet titel, og det betyder, at alle – uanset uddannelse og kvalifikationer – kan kalde sig translatør og tolk og fungere som sådan.

Ikke al tolkning er kompetent tolkning

Ud over retsområdet, hvor tolke bl.a. medvirker i retssager, ved afhøringer, telefonaflytninger mv. hos politiet og i asylsager, anvendes der også tolke på sundhedsområdet ved lægebesøg og hospitalsundersøgelser og på socialområdet, hvor tolke f.eks. medvirker ved samtaler i kommuner, hos statsforvaltninger og på jobcentre. Den kommunikation, der foregår i ovennævnte situationer, skal tolkes på en måde, så den tiltalte, patienten eller borgeren forstår, hvad der bliver sagt, nøjagtigt som hvis han eller hun talte og forstod dansk. Det betyder, at der skal tolkes korrekt, præcist, nuanceret, loyalt og neutralt, og at der samtidig skal anvendes den påkrævede fagterminologi på både dansk og fremmedsproget.

Kompetent tolkning kræver naturligvis, at tolken taler både dansk og fremmedsproget på et meget højt niveau. Det kræver tid og hårdt arbejde at tilegne sig sproglige kompetencer, der gør en person i stand til at oversætte præcist og loyalt mellem to sprog uden mulighed for at slå ord og begreber op eller google betydninger. Det kræver desuden en detaljeret indsigt i de områder, tolkningen vedrører, og viden om de myndigheder og instanser, der tolkes for. Man bliver ikke automatisk en dygtig oversætter eller tolk, blot fordi man taler to sprog – ligesom man heller ikke uden videre bliver professionel fodboldspiller, bare fordi man har to fødder og kan sparke til en bold.

Mangeårigt strukturelt problem

Translatørforeningen er ikke overrasket over de seneste måneders strukturelle problemer. Translatørforeningen har kendt til problemet med mangelfuld tolkning i årevis og udgav i 2015 en [rapport](#), der kortlagde tolkesituationen inden for alle områder af den offentlige sektor.

Problemerne er opstået for mange år siden og vokser sig kun større, fordi der i Danmark kun findes en lille gruppe uddannede oversættere og tolke, og fordi det i dag reelt ikke er muligt at uddanne sig til oversætter

Translatørforeningen

og tolk ud over i de fire sprog, som Aarhus Universitet udbyder. Skiftende resortministre har undladt at forholde sig til deres overordnede ansvar: at sikre et fast, veluddannet korps af oversættere og tolke i de sprog, der hyppigst anvendes i den offentlige sektor. I stedet har de ansvarlige ministre overladt det til private, profitorienterede virksomheder at sikre og dokumentere tolkenes kompetencer. Desuden er udbuddene i sundhedssektoren, kommunerne og nu senest på hele retsområdet udformet således, at det i praksis er private virksomheder og bureauer, der formidler en professionel ydelse uden at have nogen faglig viden om, hvad oversættelses- og tolkefaget indeholder eller kræver og uden at have kompetence til at "uddanne" eller "teste" de tolke, de sender ud for at bistå læger, anklagere, sagsbehandlere og andre højtuddannede fagfolk. De uddannede oversættere og tolke har for længst sagt fra, da de ikke ønsker at blive solgt for laveste pris uden skelen til deres professionelle kompetencer, erfaring og faglighed.

Translatørforeningens anbefalinger

Hvis myndighederne ønsker at hæve kvaliteten af oversættelse og tolkning i den offentlige sektor, kræver det en professionalisering af oversætter- og tolkeerhvervet. Det kræver, at professionelle oversætteres og tolkes kompetencer anerkendes på samme måde som andre højtuddannede faggruppers kompetencer, så disse fagpersoner – dommere, advokater, psykologer, læger osv. – kan udføre deres arbejde ved hjælp af kompetente oversættere og tolke, der mestrer det relevante fagsprog på både dansk og fremmedsproget.

Translatørforeningen anbefaler, at der indføres en SU-berettiget oversætter- og tolkeuddannelse, der gør det muligt at opøve de nødvendige tolkekompetencer. Foreningen anbefaler, at der indføres en certificeringsordning, så tolke bliver testet i deres viden og sproglige kompetencer inden for de relevante fagområder (rets-, social- og sundhedsområdet) af en uafhængig akademisk institution. Endelig anbefaler Translatørforeningen, at der indføres et nationalt og offentligt tilgængeligt tolkeregister, hvor kun certificerede oversættere og tolke er opført.

Dermed kan oversættere og tolke, der arbejder for den offentlige sektor, dokumentere deres kompetencer og kvalifikationer, så både myndigheder og de personer, der oversættes og tolkes for, har garanti for, at tolken kan bestride sin opgave på betryggende vis.

Utilstrækkelig oversættelse og tolkning kan have alvorlige konsekvenser og medføre store omkostninger for de involverede myndigheder, tiltalte, patienter og borgere, bl.a. fordi sagsbehandling eller behandlingsforløb kan trække ud, uskyldige blive idømt fængselsstraf, eller skyldige sat på fri fod. De nævnte tiltag skal iværksættes af hensyn til retssikkerheden, patientsikkerheden og overholdelsen af menneskerettighedskonventionen.

Mette Davies
konstitueret formand

Hvilke kvalifikationer kræves for at fungere som retstolk? Læs mere [her](#)